

Kompetenču pieejā balstīta muzikālā darbība pirmskolā

Baiba Brice, MG.paed.
VISC eksperte projektā
«Kompetenču pieeja mācību saturā»

Kāpēc vajadzīga mūzika pirmskolā?

- ▶ Mērķtiecīgās, sistemātiskās un metodiski pareizi plānotās muzikālajās rotaļnodarbībās tiek attīstītas visas bērnu psihiskās spējas: uztvere, uzmanība, atmiņa, domāšana, runa.
- ▶ Brīvi, radoši un ieinteresēti darbojoties mūzikā, veidojas bērna emocionālā inteligence, attīstās ētiskā un estētiskā izpratne.
- ▶ Pirmsskolas vecums ir muzikālās attīstības sensitīvais periods, kad visstraujāk attīstās ritma izjūta, muzikālā dzirde, vokālās prasmes, prasmes muzicēt, radošums, kustību koordinācija, ķermeņa plastiskums, veidojas bērna iztēle un emocionālā atsaucība uz mūziku.

- ▶ Muzikālā darbība vienlaikus tiek veicina sensoro attīstību, bērns iemācās klausīties, salīdzināt, novērtēt.
- ▶ Tiek attīstīta bērna orientēšanās telpā un plaknē, atjautība, sociālās un sadarbības prasmes, etc.
- ▶ Muzikālās darbības procesā tiek īstenota patriotiskā audzināšana, sekmēta piederības un nacionālās identitātes izjūta, cieņa pret savas un citu tautu folkloru.
- ▶ Ar muzikālās darbības starpniecību bērns uzzina, izpēta, izjūt un apgūst zināšanas, prasmes un iemaņas.

Galvenie muzikālās darbības principi pirmskolā:

- ▶ Muzikālajās rotaļdarbībās mūzikas un grupu skolotāji sekmē gan bērnu, tā arī personīgās **kompetences**: pašizziņu un pašvadību; domāšanu un radošumu; sadarbību un līdzdalību; kā arī digitālās kompetences.
 - ▶ Ar daudzveidīgu muzikālo rotaļdarbību ieinteresēt bērnu **pētīt, izzināt, izjust, domāt, darīt, radīt.**
 - ▶ Darīt ar **prieku**; izjust prieku un gandarījumu par **paveikto.**
-

Sadarbības prasmes praksē

Ceļš vai mērķis?

- ▶ **Ceļš uz mērķi ir svarīgāks par pašu mērķi; t.i., prevalē muzikālās darbības process.**
 - ▶ Muzikālās rotaļdarbības dalībnieku **brīvprātīga, ieinteresēta līdzdarbošanās.**
 - ▶ Muzikālajās rotaļnodarbībās izmantojamo mācību materiālu pakārto mēneša lielajai izzināmajai tēmai.
 - ▶ **Dot iespēju katram bērnam. Zvaigznes mirdz debesīs, bet pirmskolā visi bērni ir līdzvērtīgi.**
-

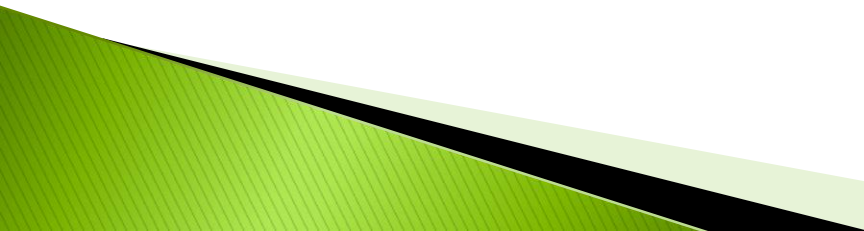
Ceļš uz sasniedzamajiem rezultātiem

- ▶ **Atbilstoši sasniedzamajiem rezultātiem** un ņemot vērā muzikālās darbības specifiku un tās attīstošo, daudzveidīgo ietekmi uz jebkura vecuma bērniem, sekmīgas muzikālās darbības īstenošanai nepieciešama plaša, no mēbelēm brīva telpa, kā arī skaņu rīki, mūzikas instrumenti, atskaņotājs, dators, projektors, etc.
- ▶ Nodrošinot sekmīgu muzikālo darbību, nepieciešams ievērot **sistēmiskumu un regularitāti**. Muzikālajām rotaļnodarbībām regulāri, divas-trīs reizes nedēļā jātiek organizētai mūzikas telpā vai zālē. Šajās rotaļnodarbībās **ar prieku** piedalās **visi** grupas bērni un grupas **skolotāja**.

- ▶ Muzikālās rotaļnodarbības mūzikas skolotāja kopā ar grupu skolotājām pēc nepieciešamības var ieplānot veikt arī grupas telpā, kāpņu telpā vai laukumā. Telpu maiņa **nav pašmērķis**, to nosaka **nepieciešamība, darbošanās veids un mērķis**.
- ▶ **Tehnoloģiju izmantošana:** pēc iespējas un nepieciešamības mūzikas rotaļnodarbībās izmanto tehnoloģijas – interaktīvās tāfeles, atskaņotājus, bezvada skaņu pastiprinošās tumbiņas, projektorus, etc., tomēr to pielietošana **katrā nodarbībā nav pašmērķis**.

Geometriskie ritmi

- ▶ Svarīga ir **bērnu radošā darbība un pašiniciatīva** mūzikas rotaļnodarbībās.
 - ▶ Mūzikas skolotājs **plāno radošās rotaļas** un bērnu pašiniciatīvas motivāciju **katrā nodarbībā**: balss un ritma rotaļām, kustību improvizācijām, muzikālajām rotaļām, elementārajai muzicēšanai, kā arī muzikālās darbības apvienošanu/integrēšanu ar citu jomu darbībām (mākslu, sportu, iepazīstināšana ar dabu, literatūru, matemātiku, runas attīstību, etc.).
-

Top lelles - balerīnas

Mūzika un māksla

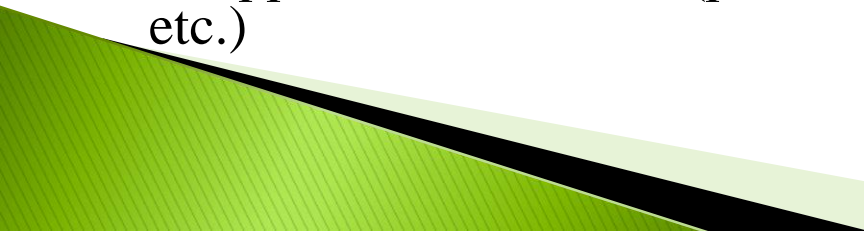
- ▶ Atbilstoši **sasniedzamajiem rezultātiem**, bērnu vecumam, spējām, izpratnei un interesēm, mūzikas skolotājs izvēlas muzikālos mācību materiālus un ar izvēlēto muzikālo mācību materiālu **iekļaujas grupas mēneša tēmas ietvaros**.
- ▶ Ar muzikālo materiālu bērnos tiek veidota **muzikālā gaume**, tādēļ jāatceras, šlāgeri un popmūzika **nav mācību materiāls**.

Didaktikas un muzikālās audzināšanas metodikas pamatlikumi:

- ▶ Prieks, pozitīvs emocionālais fons: motivāciju rada interese
 - ▶ No tuvākā uz tālāko
 - ▶ No atsevišķā uz vispārīgo
 - ▶ No vienkāršā uz sarežģīto

 - ▶ Mērķtiecīgums un kompleksums
 - ▶ Sistēmiskums un regularitāte
 - ▶ Sistemātiskums un pēctecība

 - ▶ Saistība ar dzīvi: zināšanu, prasmju un iemaņu pielietojamība
 - ▶ Pamatīgums un uzskatāmība
 - ▶ Izskaidrojums, pārliecināšanās par bērna izpratni, atkārtošana

 - ▶ Starppriekšmetu saikne (piem., burtu un ciparu rotaļas, ģeometriskie ritmi, etc.)
-

Dziedāšana uzskatāma par vienu no bērna nozīmīgākajiem muzikālās attīstības veidiem. Tādēļ svarīgi ievērot:

- ▶ Jaunas dziesmas **apguves soļus**
- ▶ **Bērnu interesi** par dziedāšanu raisa un motivē ar pievilcīgām lietām un darbībām
- ▶ Maksimāli pielietot *a capella* dziedājumu ($\sim \frac{3}{4}$ no kopējā dziedāšanas laika)
- ▶ Bērni var instrumentāli muzicēt dziesmas ievadā, starpspēlēs (t.i. tad, kad paši nedzied)
- ▶ **Bērna un skolotāja balss higiēna:** dziedāšanas ilgums, apstākļi, dinamika, biežums, etc.

Muzikālās rotaļnodarbības struktūra :

- ▶ Dažādās mūzikas rotaļnodarbībās izvirza dažāda veida darbības dominantes: kustības, mūzikas klausīšanās, dziedāšana, muzikālais inscenējums, muzicēšana, etc.
- ▶ Dominantes var mainīties gan pēc mūzikas skolotāja, gan pēc bērnu iniciatīvas.

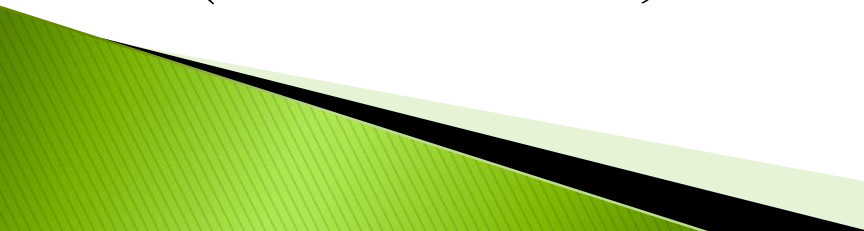
Piemēram:

- video vērojums – balets, kustības, mākslinieciski radošā darbība – leļļu darināšana un baleta inscenējums/aktīvā mūzikas klausīšanās;
- dziedāšana, ritma un uzmanības rotaļas, kustību improvizācijas;
- Aktīvā mūzikas klausīšanās/elementārā muzicēšana, skaņu pasaka, kustību improvizācijas, etc.

Mūzika un smilšu māksla

Muzikālās mācību darbības formas var būt:

- ▶ Organizētās grupu muzikālās rotaļnodarbības – rotaļas, dejas, dziedāšana, muzicēšana, kustības, radošie inscenējumi, etc.
 - ▶ Nelielu bērnu grupiņu muzikālās rotaļdarbības – radošā muzikālā darbība, dziedāšana, elementārā muzicēšana, inscenējumi, etc.);
 - ▶ Individuālā muzikālā rotaļdarbība – ja bērns to vēlas pats (radošā darbība, vokālais darbs, muzicēšana)
-

Dziedam un muzicējam nelielās grupiņās

**Klausāmies un zīmējam atšķirīgas
skaņdarba daļas ar abām rokām**

Sadarbība:

- ▶ Mūzikas skolotāja savu darbu plāno, sadarbojoties ar citiem pirmsskolas izglītības iestādes pedagogiem.
- ▶ Mūzikas skolotāja sagatavo un rekomendē grupas vidē mēneša tēmai izmantojamo muzikālo materiālu – rotaļas, skaitāmpantus, mūzikas ierakstus, dabas un sadzīves skaņu ierakstus, atbilstošus IT materiālus, etc.
- ▶ **Grupās skolotāja savā darbā ikdienā iekļauj dažāda veida muzikālo darbību – atbilstoši mēneša tēmai un savām muzikāli ritmiskajām spējām.**

Gleznojām mūziku

Mūzikas centros grupā nepieciešami:

- ▶ Atskaņotājs un dažādu skaņu ierakstu kolekcija - dabas, dzīvnieku un sadzīves skaņas, mūzikas ieraksti kustību aktivitātēm, mūzika mākslinieciskajai darbībai, mūzika priekam, svētku noskaņai, pasakas, u.c.
- ▶ skaņu rīki, ar kuriem grupas skolotāja **prot darboties:** elementāro pašgatavoto skaņu rīku komplekts - ritma kociņi, šeikeri, bungas, akmentiņi, salmiņi, čiekuri, etc.

- ▶ Brīvo muzikālo darbošanos pēc bērnu individuālas ieceres **atbalsta vai rosina grupas skolotājs.**
- ▶ **Grupās skolotāja dienas ritā** rosina bērnus uz kustību aktivitātēm – rotaļas, kustību improvizācijas ar mūziku, vingrošana ar mūziku, brīvā muzikālā darbošanās, etc.

Klausāmieš mūziku, veidojam skulptūras

Muzikālās darbības integrēšana:

- ▶ **Muzikāli integrētā darbība** - mūzika un māksla, mūzika un literatūra, mūzika un daba, mūzika un matemātika, u.c. - var tikt veikta, sadarbojoties arī vairākiem skolotājiem, piemēram, mūzikas un grupas skolotājām.

Kustības:

- ▶ Kustības nepieciešams ikvienam bērnam, tādēļ noteikti **katrā** organizētajā muzikālajā rotaļnodarbībā iekļaujama kustību sadaļa: jautras rotaļas, dejas, kustību improvizācijas.
- ▶ Jo jaunāki bērni piedalās muzikālajās rotaļdarbībās, jo vairāk mūzikas un grupas skolotājam jādomā par kustībām un to daudzveidību: kustību improvizācijas, rotaļas, dejas, muzikāli priekšmetiskā darbība.

Kā es spēlēšu, tā jūs dejosiet!

Aktīvā mūzikas klausīšanās un elementārā muzicēšana

Svētku atslēgvārdi:

- ▶ **Prieks, radošums, pārsteigums.** Svētki pirm skolā: tas ir jēgpilns, audzinošs un prieku sniedzošs pasākums.
- ▶ Svētkiem ir estētiskais un ētiskais audzinošais mērķis, tās ir iespējas bērnu mākslinieciskajai pašizpausmei.
- ▶ Svētku pasākumā visi klātesošie ir **aktīvi dalībnieki.** Nav pieļaujami šovi, pompozi svētki, konkursi un to organizēšanai nepieciešamie īpašie mēģinājumi.

- ▶ Galvenā svētku sagatavošanas slodze un atbildības – pieaugušo pārziņā: bērni piedalās svētkos atbilstoši savai izpratnei, attīstības pakāpei un ieinteresētībai.
- ▶ **Nav pieļaujami** pompozi svētki, šovi, konkursi un to organizēšanai nepieciešamie īpašie mēģinājumi.
- ▶ Lai **svinētu** svētkus, **bērnām** nav nepieciešami mēģinājumi – tos (dažādu iemeslu dēļ) vēlas pieaugušais, tādēļ pieaugušajiem ar svētkiem saistītās problēmas jārisina pašiem.

Kvalitatīvas, jēgpilnas muzikālās rotaļdarbības veikšanai nepieciešami:

- ▶ Metodiski un muzikāli izglītots, motivēts un radošs profesionāls **mūzikas skolotājs**: regulāri, metodiski un sistēmiski 2-3 reizes nedēļā vada organizētās rotaļnodarbības.
- ▶ Mūzikas skolotājs atbalsta un sniedz muzikāli metodisko palīdzību grupas skolotājiem. **Grupās skolotājs** integrē muzikālo darbību bērnu ikdienā atbilstoši savām muzikāli ritmiskajām spējām un zināšanām.

Materiālā bāze

Mūsdienīgas bērnu un pedagogu **muzikālās darbības nodrošināšanai nepieciešams:**

- ▶ atskaņotājs, dators, projektors vai interaktīvā tāfele
 - ▶ pārvietojamā skaņu pastiprinošā bezvadu tumbiņa
 - ▶ daudzveidīgi kvalitatīvi skaņu rīki un mūzikas instrumenti
 - ▶ audumi, lakati, lentas, bumbas, auklas, krelles, cepures, etc.
-